

הלכות אישות פרק ה

פרק ה: במה מקדשין

איסור הנאה

א.

המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה, כגון חמץ בפסח או בשר בחלב וכיוצא בהן משאר איסורי הנאה - אינה מקודשת. ואפילו היה אסור בהנייה מדבריהם, כגון חמץ בשעה שישית מיום ארבעה עשר - אינה מקודשת:

ב.

דמי איסור הנאה

עבר ומכר דבר האסור בהנייה, וקידש בדמיו - הרי זו מקודשת, חוץ מעבודה זרה, שאם קידש בדמיה - אינה מקודשת, מפני שדמי עבודה זרה אסורין בהנייה כמוה:

פרש איסור הנאה

ב.

המקדש בפרש עגלי עבודה זרה - אינה מקודשת, שהכל מעבודה זרה אסור בהנייה, שנאמר "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם" (דברים י"ג:ח) . אבל המקדש בפרש שור הנסקל - הרי זו מקודשת.

אף על פי ששור הנסקל אסור בהנייה - פרשו אינו אסור בהנייה, שאינו דבר חשוב לגבי השור:

ג.

המקדש בפירות שביעית, או באפר פרה אדומה, או במים שמילאן לעשותן מי נידה - הרי זו מקודשת:

ד.

המקדש בהקדש של בדק הבית בשוגג - הרי זו מקודשת, והוא ישלם קרן וחומש להקדש ויביא אשמו, כדין כל מועל בשגגה. ואם קידש בו במזיד - אינה מקודשת.

ה.

קידשה במעשר שני, בין בשוגג בין במזיד - אינה מקודשת, לפי שאין לו לעשות בו שאר חפציו עד שיתחלל, שנאמר במעשר "לי"י הוא" (ויקרא כ"ז:א):

ו.

כהן שקידש בחלקו מקדשי קדשים או מקדשים קלים - אינה מקודשת, מפני שלא הותרו אלא לאכילה בלבד. אבל כהן שקידש בתרומה גדולה ובתרומת מעשר וביכורים, וכן לוי שקידש במעשר ראשון, וישראל שקידש במעשר עני - הרי זו מקודשת:

ז.

מתנות שלא הורמו - הרי הן כמי שהורמו.

לפיכך ישראל שנפלו לו טבלים מבית אבי אמו כהן, והפריש מהן תרומה ומעשרות - הרי הן כתרומות ומעשרות שנפלו לו בירושה מאבי אמו, ואם קידש בהן אשה - הרי זו מקודשת, שאף על פי שאינן ראויין לו לאכילה, יש לו למכרן למי שהן ראויין לו:

ז.

אבל ישראל שקידש בתרומה שהפריש מגרנו - אינה מקודשת, שהרי אין לו למכרה, ואין לו בה אלא טובת הנאה, לפי שנותרה לכל כהן שירצה, וטובת הנאה אינה ממון:

גזל

ז.

המקדש את האשה בגזל או בגניבה או בחמס, אם נתיאשו הבעלים ונודע שקנה אותו דבר בייאוש - הרי זו מקודשת, ואם לאו - אינה מקודשת.

ח.

הנכנס לבית חבירו, ולקח כלי או אוכל וכיוצא בהן וקידש בו אשה, ובא בעל הבית, אף על פי שאמר לו, "למה לא נתתה לה דבר זה שהוא טוב ממה שנתתה לה" - אינה מקודשת, שלא אמר לו דבר זה אלא כדי שלא להתבייש עמו, והואיל וקידש בממון חבירו שלא מדעת חבירו, הרי זה גזל ואינה מקודשת.

ואם קידשה בדבר שאין בעל הבית מקפיד עליו, כגון תמרה או אגוז - הרי זו מקודשת מספק:

היתה סחורה בינו ובין חבירו, וחילקה שלא מדעת חבירו וקידש בחלקו - הואיל וצריכה שומת בית דין, אינה מקודשת, שאין זה נוטל לעצמו מה שירצה ויניח מה שירצה:

י.

גזל את האשה, או גנב ממנה, או חמסה, וחזר וקידשה בגזל ובגניבה ובחמס שלה, ואמר לה, "הרי את מקודשת בו", אם קדם ביניהן שידוכין, ונטלה ושתקה - הרי זו מקודשת. ואם לא שידך אותה מעולם, אף על פי ששתקה כשנתן לה דברים אלו בתורת קידושין - אינה מקודשת. ואם אמרה, "הין" - הרי זו מקודשת:

יא.

וכן, אם נתן לה פיקדון, ואמר לה, "כנסי פיקדון זה", וחזר ואמר לה, "הרי את מקודשת בו", אם אמר לה קודם שתיטלנו, ונטלתו ושתקה - הרי זו מקודשת. ואם אחר שנטלתו בתורת פיקדון אמר לה "הרי את מקודשת בו", ושתקה - אין זה כלום, שכל שתיקה שלאחר מתן מעות אינה מועלת.

אבל אם אמרה "הין" אחר שנטלה - הרי זו מקודשת:

יב.

החזיר לה חוב שהיה לה אצלו, ואמר לה, "הרי את מקודשת בו" קודם שתיטלנו, ונטלתו ושתקה,

אם היה ביניהן שידוכין - הרי זו מקודשת,

ואם לא שידך - אינה מקודשת, עד שתאמר הין.

ואם אמר לה אחר שנטלה החוב שלה, "הרי את מקודשת בו,

אפילו אמרה "הין" - אינה מקודשת, שהרי לא הגיע לידה

ממנו כלום, אלא שלה נטלה, וכבר נפרע חובו משעה שנטלה,

ואינה יכולה לחזור ולתבעו בחוב פעם אחרת:

מקדש במלוה

יג.

המקדש במלוה

המקדש במלוה, אפילו היתה בשטר - אינה מקודשת.

כיצד? כגון שהיה לו אצלה חוב דינר, ואמר לה, "הרי את מקודשת לי

בדינר שיש לי בידך" - אינה מקודשת, מפני שהמלוה להוצאה ניתנה,

ואין כאן דבר קיים ליהנות בו מעתה, שכבר הוציאה אותו דינר ועברה

הנאתו:

יד.

מלוה במשכון

היה לו אצלה מלוה על המשכון, וקידשה באותה מלוה והחזיר לה את

המשכון - הרי זו מקודשת, שהרי היא נהנית במשכון מעתה, והרי הגיעה

הנייה לידה:

טו.

הנאת מלוה

המקדש בהניית מלוה - הרי זו מקודשת.

כיצד? כגון שהלוח אותה עתה מאתים זון, ואמר לה, "הרי את מקודשת לי בהנאת זמן שארויח לך במלוה זו, שתהיה בידך כך וכך יום, ואיני תובעה ממך עד זמן פלוני" - הרי זו מקודשת, שהרי יש לה הנאה מעתה להשתמש במלוה זו עד סוף זמן שקבע.

ואסור לעשות כן, מפני שהיא כריבית.

ופירשו רבותי בהנאת מלוה דברים שאין ראוי לשמען:

טז.

מלוה ופרוטה

אמר לה, "הרי את מקודשת לי בפרוטה זו ובחוב שיש לי אצליך" - הרי זו מקודשת.

וכן, אם אמר לה, "במלוה שיש לי אצליך ובפרוטה" - הרי זו מקודשת.

יז.

היה לו חוב ביד אחרים, ואמר לה, "הרי את מקודשת לי בחוב שיש לי ביד זה", במעמד שלשתן - הרי זו מקודשת:

יח.

קידשה בפיקדון שיש לו בידה, או בשאלה שהשאלה, אם היה הפיקדון והשאלה, או שוה פרוטה מהם, קיים ברשותה - הרי זו מקודשת:

יט.

"הרי את מקודשת לי בשכר שאדבר עליך לשלטון", ודיבר עליה לשלטון, והניחה השלטון ולא תבעה, - אינה מקודשת, אלא אם נתן לה פרוטה משלו, שההנאה שבאה לה מדבריו הרי היא כמלוה, והמקדש

במלוה אינה מקודשת:

כ.

"הרי את מקודשת לי במלאכה זו שאעשה עמך", ועשה - אינה מקודשת, אלא אם כן נתן לה פרוטה משלו, לפי שהשכירות יזכה בה הפועל מתחילה ועד סוף, כל זמן שיעשה מקצת מן המלאכה יזכה במקצת מן השכר, ונמצא השכר כולו מלוה אצלה, והמקדש במלוה אינה מקודשת:

כא.

האשה שאמרה, "תן דינר לפלוני מתנה ואתקדש אני לך", ונתן, ואמר לה, "הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שנתתי על פיך" - הרי זו מקודשת. אף על פי שלא הגיע לה כלום, הרי נהנת ברצונה שנעשה ונהנה פלוני בגללה:

כא.

וכן, אם אמרה, "תן דינר לפלוני מתנה ואתקדש לו", ונתן לו, וקידשה אותו פלוני ואמר לה, "הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שקיבלתי ברצונך" - הרי זו מקודשת:

כב.

אמר לה, "הא לך דינר זה מתנה והתקדשי לפלוני", וקידשה אותו פלוני ואמר לה, "הרי את מקודשת לי בהנאה זו הבאה לך בגללי" - הרי זו מקודשת אף על פי שלא נתן לה המקדש כלום:

כב.

אמרה לו, הא לך דינר זה מתנה ואתקדש לך, ולקחו ואמר לה, "הרי את מקודשת לי בהנאה זו שקיבלתי ממך מתנה". אם אדם חשוב הוא - הרי זו מקודשת, שהנאה יש לה בהיותו נהנה ממנה, ובהנאה זו תקנה עצמה לו:

כג.

האומר לאשה, "התקדשי לי בדינר, והרי זה המשכון בידך עד שאתן הדינר" - אינה מקודשת, לא הדינר הגיע לידה, ולא המשכון נתן להיותו שלה.

היה בידו משכון על חוב שיש לו אצל אחרים, וקידש בו אשה - אף על פי שאינו שלו, הרי זו מקודשת, לפי שבעל חוב יש לו מקצת קנין בגופו של משכון:

כד.

האומר לאשה, "הרי את מקודשת לי בדינר זה על מנת שתחזיריהו לי" - אינה מקודשת, בין החזירה בין לא החזירה, שאם לא החזירתו - הרי לא נתקיים התנאי, ואם החזירה - הרי לא נהנית, ולא הגיע לידה כלום:

כה.

נתן לה אגודה של הדס וכיוצא בה ואמר לה, "הרי את מקודשת לי בזו", וקיבלה אותו, אמרו לו, "והלא אין בה שוה פרוטה", ואמר, "תתקדש בארבעה זוזים המוחבאים בתוך האגודה",

אם אמרה, הין - הרי זו מקודשת, ואם שתקה - אינה מקודשת במעות אלו, שהשתיקה שלאחר מתן מעות לידה אינה מועלת.

ותהיה מקודשת בספק מפני האגודה, שמא תשוה פרוטה במקום

אחר:

בזו ובזו

כו.

האומר לאשה, "התקדשי לי בתמרה זו, התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו". אם יש באחת מהן שוה פרוטה - הרי זו מקודשת, ואם לאו - אינה מקודשת אלא מספק, שמא תשוה תמרה אחת פרוטה במדינה אחרת:

כז.

אמר לה, "התקדשי לי בזו ובזו ובזו".

אם יש בכולם שוה פרוטה - מקודשת,

ואם לאו - אינה מקודשת אלא מספק.

היתה אוכלת ראשונה ראשונה,

אם יש באחרונה שוה פרוטה - מקודשת,

ואם לאו - אינה מקודשת אלא מספק, שאותן תמרים שאכלה הרי

הן כמלוה, והמקדש במלוה אינה מקודשת, ונמצא שאין הקידושין

אלא בתמרה אחרונה:

כח.

מר לה, "הרי את מקודשת לי באלו", אם יש בכולן שוה פרוטה -

מקודשת. אף על פי שהיא אוכלת ראשונה ראשונה, שלה היא אוכלת:

כט.

האומר לאשה, "הרי את מקודשת לי בכוס זה"

אם היה מלא מים - הרי זו מקודשת בו ובמה שבתוכו.

ואם היה מלא יין - הרי זו מקודשת בו ולא במה שבתוכו.
ואם היה מלא שמן - הרי זו מקודשת במה שבתוכו ולא בו, לפיכך
אם לא היה בשמן שוה פרוטה הרי זו מקודשת בספק, ואם היה
בשמן שוה פרוטה - הרי זו מקודשת ודאי, ואין משגיחין על הכוס: